

Zadeva C-605/21**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

30. september 2021

Predložitveno sodišče:

Městský soud v Praze (Češka republika)

Datum predložitvene odločbe:

29. september 2021

Tožeča stranka:

Heureka Group a.s.

Tožena stranka:

Google LLC

Predmet postopka v glavni stvari

Tožba družbe Heureka Group a.s. (v nadaljevanju: tožeča stranka), vložena pri Městský soud w Praze (mestno sodišče v Pragi, v nadaljevanju: predložitveno sodišče), s katero ta družba zahteva od družbe Google LLC (v nadaljevanju: tožena stranka) odškodnino za izgubljen dobiček zaradi zlorabe prevladujočega položaja s strani tožene stranke s tem, da je na škodo primerjalnika cen tožeče stranke svoj primerjalnik cen umestila in prikazala na najboljšem mestu splošnih rezultatov iskanja (v nadaljevanju: sporno ravnanje).

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Predložitveno sodišče v skladu s členom 267 Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju: PDEU) Sodišču predlaga, naj razloži Direktivo 2014/104¹ in člen 102 PDEU ter načelo učinkovitosti.

¹ Direktiva 2014/104/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. novembra 2014 o nekaterih pravilih, ki urejajo odškodninske tožbe po nacionalnem pravu za kršitve določb konkurenčnega

Vprašanja za predhodno odločanje

(1) Ali je treba člen 21(1) Direktive 2014/104 in splošna načela prava EU razlagati tako, da se Direktiva 2014/104 in zlasti njen člen 10 neposredno ali posredno uporabljata za ta spor glede vseh odškodninskih zahtevkov zaradi kršitve določb člena 102 PDEU, ki se je začela pred začetkom veljavnosti Direktive 2014/104 in končala po roku za njen prenos, v položaju, v katerem je bila tudi odškodninska tožba vložena po izteku roka za prenos, ali pa ga je treba razlagati tako, da se člen 10 Direktive 2014/104 uporablja le za tisti del spornega ravnanja (in posledično za tisti del škode), ki je nastal po začetku veljavnosti Direktive 2014/104 oziroma po izteku roka za prenos?

(2) Ali je v skladu s pomenom in namenom Direktive 2014/104 ali člena 102 PDEU in načelom učinkovitosti takšna razlaga člena 22(2) Direktive 2014/104, v skladu s katero so „vsi nacionalni ukrepi, sprejeti v skladu s členom 21, razen tistih iz [člena 22] (1)“ nacionalne določbe, s katerimi je bil prenesen člen 10 Direktive 2014/104, drugače povedano, ali se za člen 10 Direktive 2014/104 in pravila o zastaranju uporablja prvi ali drugi odstavek člena 22 Direktive 2014/104?

(3) Ali so v skladu s členom 10(2) Direktive 2014/104 ali s členom 102 PDEU in načelom učinkovitosti takšne nacionalne določbe in njihova razlaga, ki „vedenje o nastanku škode“, ki je pomembno za začetek teka subjektivnega zastaralnega roka, povezuje z vedenjem oškodovanca o „posameznih delnih škodah“, ki nastajajo postopoma med trajajočim ali neprekinjenim protikonkurenčnim ravnanjem (ker sodna praksa temelji na predpostavki, da je odškodninski zahtevek v celoti deljiv) in za katere začnejo teči ločeni subjektivni zastaralni roki, ne glede na to, ali je oškodovanec vedel za celoten obseg nastale škode, ki je posledica celotne kršitve člena 102 PDEU, to je takšne nacionalne določbe in njihova razlaga, ki omogočajo, da zastaralni rok za odškodninski zahtevek zaradi škode, ki je nastala zaradi protikonkurenčnega ravnanja, začne teči pred koncem tega ravnanja, ki se nanaša na umestitev in prikazovanje lastnega primerjalnika cen na ugodnejši način, s čimer se krši člen 102 PDEU?

(4) Ali člen 10, od (2) do (4), Direktive 2014/104/EU oziroma člen 102 PDEU in načelo učinkovitosti nasprotujejo nacionalnim določbam, v skladu s katerimi je subjektivni zastaralni rok za odškodninske tožbe tri leta in začne teči na dan, ko je oškodovanec izvedel ali bi lahko izvedel za delno škodo in za to, kdo je odgovoren za to škodo, vendar pa ne upoštevajo (i) trenutka, ko se je kršitev zakonodaje končala, (ii) vedenja oškodovanca, da je ravnanje pomenilo kršitev pravil konkurence, in hkrati (iii) ne zadržijo ali prekinejo teka tega triletnega zastaralnega roka za čas postopka pred Komisijo v zvezi s še vedno trajajočo kršitvijo člena 102 PDEU, ter (iv) ne vsebujejo pravila, da prekinitev zastaralnega roka preneha šele eno leto po pravnomočnosti odločbe glede kršitve?

prava držav članic in Evropske unije (UL 2014, L 349, str. 1, v nadaljevanju: Direktiva, razen v okviru vprašanj za predhodno odločanje).

Navedene določbe prava Unije

Člen 102 PDEU ter členi 10, 21 in 22 Direktive.

Uporabljene določbe nacionalne zakonodaje in njihova časovna veljavnost

V zvezi z obdobjem spornega ravnanja (od februarja 2013 do 27. junija 2017) je treba upoštevati uporabo treh določb, od katerih predložitveno sodišče meni, da je pomemben Občanský zákoník (civilni zakonik)², ki se uporablja za večji del tega obdobja (od 1. januarja 2014 do 27. junija 2017). V skladu s členoma 620 in 629 civilnega zakonika je subjektivni zastaralni rok tri leta, začetek zastaranja pa je povezan z „vedenjem za škodo in za osebo, ki jo je dolžna povrniti.“

Do 31. decembra 2013 je veljal zakon št. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (zakon št. 513/1991, trgovinski zakonik), ki je oškodovancu prav tako zagotavljal pravico do odškodnine za škodo, povzročeno s protikonkurenčnim ravnanjem, le da je določal štiriletni zastaralni rok, kar pa po mnenju predložitvenega sodišča ni pomembno.

Od 1. septembra 2017 je veljal zakon št. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (zakon št. 262/2017 Sb., o nadomestilu škode na področju gospodarske konkurence, v nadaljevanju: ZNŠHS), s katerim je bila prenesena Direktiva³.

Kratka obrazložitev dejanskega stanja

- 1 Tožeča stranka je v zvezi s spornim ravnanjem 26. junija 2020 vložila odškodninsko tožbo zaradi izgubljenega dobička v znesku 394.857.000 CZK skupaj z obrestmi, ki jo je vložila pri predložitvenem sodišču kot sodišču prve stopnje.
- 2 Ta tožba je bila vložena na podlagi odločbe Komisije z dne 27. junija 2017, AT.39740, v zadevi Google Search (Shopping) (v nadaljevanju: odločba Komisije)⁴, s katero je bilo ugotovljeno, da je tožena stranka zaradi spornega ravnanja kršila člen 102 PDEU med drugim tudi na ozemlju Češke republike med februarjem 2013 in 27. junijem 2017.
- 3 Pred sprejetjem odločbe Komisije so bila podana ta dejstva:

² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (zakon št. 89/2012, civilni zakonik, ki velja od 1.01.2014) (v nadaljevanju: civilni zakonik).

³ Zahteve, ki jih določa člen 10 Direktive, se odražajo v določbah člena 9 ZNŠHS.

⁴ Predložitveno sodišče je v skladu z nacionalnimi določbami in pravom Unije vezano na to odločbo, kar zadeva ugotovitev odgovorne osebe za protikonkurenčno ravnanje in dejstvo, da je bilo to ravnanje storjeno.

- dne 30. novembra 2010 je Komisija proti toženi stranki začela preiskavo zaradi morebitne kršitve člena 102 PDEU;
 - dne 27. maja 2014 je Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (združenje za internetni razvoj v Češki republiki, v nadaljevanju: SPIR), katerega član je tožeča stranka, objavilo sporočilo za javnost, ki je vsebovalo odklonilno mnenje združenja glede zavez, ki jih je tožena stranka predlagala v postopku pred Komisijo;
 - dne 15. aprila 2015 je Komisija izdala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah v tej zadevi;
 - dne 14. julija 2016 pa je sprožila postopek zaradi kršitve člena 102 PDEU (poleg tožene stranke tudi proti krovnemu podjetju tožene stranke, družbi Alphabet Inc).
- 4 Tožena stranka trdi, da so zahtevki tožeče stranke zastarali, ker se je zaradi okoliščin, navedenih v prejšnjem odstavku, tožeča stranka lahko seznanila s tem, da je utrpela škodo in kdo jo je povzročil⁵, dolgo pred izdajo odločbe Komisije, in navaja, da so subjektivni zastaralni roki za (delno) škodo začeli teči postopoma od februarja 2013, to je od začetka nastanka domnevne škode, najpozneje pa od 27. maja 2014, to je od objave sporočila za javnost združenja SPIR.
- 5 Tožeča stranka bi torej lahko svoj zahtevek vložila prej in ga, če bi menila, da se protikonkurenčno ravnanje tožene stranke nadaljuje in da je utrpela vedno večjo škodo, postopoma razširila na (delne) škode, ki so ji bile povzročene.
- 6 Tožena stranka zato meni, da je terjatev zastarala vsaj za obdobje od februarja 2013 do 25. junija 2016.

Kratka obrazložitev vprašanj za predhodno odločanje

- 7 **Vprašanje št. 1** – ali in v kolikšni meri se Direktiva uporablja v obravnavani zadevi. Odgovor na to vprašanje ni jasen, saj se je sporno ravnanje začelo pred začetkom veljavnosti Direktive (to je pred 25. decembrom 2014) in prenehalo šele po izteku roka za prenos Direktive, to je po 27. decembru 2016, prenos pa je bil izveden šele 1. septembra 2017, ko je začel veljati ZNŠHS.
- 8 Zato ni jasno, ali se člen 10 Direktive uporablja za (i) celotno škodo, ki je nastala med februarjem 2013 in 27. junijem 2017 ali le za (ii) del škode, ki je nastala med 26. decembrom 2014 in 27. junijem 2017) oziroma za škodo, ki je nastala po roku za prenos Direktive, to je za obdobje med 28. decembrom 2016 in 27. junijem 2017. Pri tem je lahko odločilno, ali je navedeni člen določba materialnega ali postopkovnega prava (glej točki 10 in 11 spodaj).

⁵ Ni sporno, da je upravljavec iskalnika Google družba Google LLC.

- 9 Če ta zadeva (tudi delno) ne bi spadala na časovno področje uporabe Direktive, bi bilo treba nacionalno pravo⁶ presojati izključno na podlagi člena 102 PDEU in načela učinkovitosti.
- 10 **Vprašanje št. 2** – Ali je člen 10 Direktive določba iz odstavka 1 ali odstavka 2 člena 22 Direktive? Prvi odstavek navedenega člena se nanaša na določbe materialnega prava in določa prepoved njihove retroaktivne uporabe, medtem ko se drugi odstavek nanaša na „druge“ določbe Direktive, in sicer določbe procesnega prava.
- 11 Za nacionalne ukrepe, sprejete za prenos člena 10 Direktive, bi se morala zato glede na njihovo naravo uporabljati ena od navedenih ureditev. Če bi se za člen 10 uporabila ureditev iz člena 22(2) Direktive, bi bilo treba od 1. septembra 2017 uporabljati določbe ZNŠHS⁷, ki določajo petletni zastaralni rok in se uporabljajo za zastaralne roke, ki so začeli teči po veljavni zakonodaji in niso potekli pred tem datumom, medtem ko je bila odškodninska tožba v tej zadevi vložena po 25. decembru 2014. Če pa bi določbe v zvezi z zastaranjem iz člena 10 Direktive obravnavali kot določbe materialnega prava, te ureditve ne bi bilo mogoče uporabiti.
- 12 Češka pravna teorija in sodna praksa tradicionalno obravnavata pravila o zastaranju kot „materialnopravna“. Sprejetje ugovora zastaranja pomeni, da oškodovanec ne more uveljavljati pravice do odškodnine na sodišču, čeprav ta pravica še vedno obstaja kot tako imenovana naturalna obveznost. Če ugovor zastaranja pred sodiščem ni bil vložen, sodišče nanj ne pazi po uradni dolžnosti in obravnava zastarani zahtevek tožeče stranke. Predložitveno sodišče se torej zaveda, da ima institut zastaranja tudi značilnosti procesne narave. V Direktivi je poleg tega govora o zastaranju „pravice do vložitve odškodninske tožbe“, kar bi lahko pomenilo tudi bolj procesno naravo tega instituta.
- 13 Predložitveno sodišče zaradi celovitosti poudarja, da je podobno vprašanje že predmet vprašanja za predhodno odločanje, ki je bilo Sodišču predloženo v zadevi C-267/20 (Volvo in DAF Trucks).
- 14 **Vprašanje št. 3** – Ali glede začetka teka zastaralnega roka nacionalni pojem „vedenje o škodi/o tem, da je škoda nastala“ ustreza pomenu podobnih pojmov v pravu Unije?
- 15 Nejvyšší soud ČR (vrhovno sodišče Češke republike)⁸ meni, da je za začetek teka subjektivnega zastaralnega roka pomembno vedenje o vsaj delni škodi, povzročeni

⁶ Materialnopravne določbe ZNŠHS, s katerimi se je prenesla Direktiva, se zaradi prepovedi retroaktivnosti v obravnavani zadevi ne uporabljajo.

⁷ Člen 36 ZNŠHS vsebuje zahtevo iz člena 22(2) Direktive in določa, da se ta zakon uporablja le za ustrezne odškodninske postopke, ki so bili začeti po 25. decembru 2014.

⁸ Sodba Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) z dne 23. septembra 2015, številka zadeve 25 Cdo 2193/2014, CZ:NS:2015:25.CDO.2193.2014.1.

s trajajočo ali neprekinjeno kršitvijo. Ni nujno, da ima oškodovanec vedenje o celotnem trajanju takšne kršitve in celotnem obsegu škode, ki jo taka kršitev povzroči. Sodna praksa sodišč temelji na predpostavki, da je škoda v takih primerih deljiva in da se lahko vsaka „nova škoda“, za katero se je prvotna škoda povečala zaradi trajanja/nadaljevanja istega dogodka, ki povzroča škodo, samostojno priglasijo sodišču, bodisi z vložitvijo nove tožbe bodisi z razširitvijo zahtevka v obstoječi tožbi. Za vsako takšno delno škodo začne teči subjektivni triletni zastaralni rok posebej.

- 16 V skladu s to razlago bi lahko tožeča stranka v tej zadevi vsakič, ko bi tožena stranka na svoji spletni strani ugodno umestila in prikazala svoj lastni primerjalnik cen v splošnih rezultatih iskanja, izgubila dobiček (delna škoda), za kar bi začel teči eden od številnih subjektivnih rokov sodnega zastaranja za odškodninski zahtevek v zvezi s takšno delno škodo. Tožeča stranka bi tako nenehno pridobivala vedenje o „novem obsegu škode“. To bi poleg tega privedlo do tega, da bi lahko zahtevki za delno odškodnino, katerih nastanek je povezan z začetkom kršitve, zastarali pred koncem kršitve.
- 17 Sodišče je v sodbi C-637/17⁹ poudarilo pomen tega, da mora oškodovanec poznati „natančen obseg škode“ in da lahko zahteva „polno odškodnino“ za škodo, ki jo je povzročila kršitev. Vendar iz te sodbe ni jasno razvidno, ali vedenje o „obsegu škode“, na katero je Sodišče posebej opozorilo, ustreza vedenju o „celotnem obsegu škode“, ki izhaja iz celotne trajajoče zlorabe prevladujočega položaja, ali pa zadostuje vedenje o „delni škodi“, povzročeni v določenem trenutku v okviru takšne trajajoče kršitve.
- 18 Zdi se, da je odgovor na to vprašanje odvisen od tega, ali pravo Unije zahteva ne le kvalitativno vedenje (to je vedenje o posebni vrsti in naravi škode), temveč tudi kvantitativno vedenje (to je vedenje o celotnem obsegu škode, ki se s pretekom časa povečuje). V tem primeru zastaralni rok ne bi mogel začeti teči, dokler oškodovanec ne bi bil seznanjen s celotnim obsegom škode.
- 19 Po mnenju predložitvenega sodišča razlaga, v skladu s katero se lahko pravica do odškodnine „razbije“ na več deset, več sto ali več ločenih zahtevkov, ne ustreza naravi zlorabe prevladujočega položaja v obravnavani zadevi. Delna kršitev, ki temelji na spornem ravnanju, sama po sebi ne more pomeniti kršitve člena 102 PDEU, to je ravnanja, ki po obsegu, trajanju, intenzivnosti in načinom izvajanju vodi (bi lahko vodilo) k „bistvenemu“ izkrivljanju konkurence ali ima protikonkurenčni učinek, kar je ena od zahtev za izpolnitev pogojev za zlorabo prevladujočega položaja¹⁰. Po mnenju predložitvenega sodišča v tem pogledu ne zadošča, da ima kakršen koli (na primer povsem obroben) učinek.

⁹ Sodba Sodišča z dne 28. marca 2019, [Cogeco Communications], C-637/17., ECLI:EU:C:2019:263, točki 53 in 54.

¹⁰ Glej na primer sodbo z dne 13. februarja 1979, Hoffmann-La Roche/Komisija, 85/76, EU:C:1979:36, točka 123, sodbo Post Danmark A/S/Konkurrencerådet, C-23/14,

- 20 Predložitveno sodišče zato meni, da oškodovanec glede na naravo zadeve ni mogel izvedeti za natančen obseg in naravo škode v zvezi s posamičnimi „delnimi kršitvami“ in da subjektivni zastaralni rok (in v tem primeru tudi objektivni zastaralni rok, ki ne more začeti teči prej kot subjektivni zastaralni rok) za odškodninski zahtevek ni mogel začeti teči pred prenehanjem kršitve, ki je nastopilo ob izdaji odločbe Komisije.
- 21 Glede na zgornje preudarke predložitveno sodišče dvomi o združljivosti razlage nacionalnih sodišč s členom 10(2) Direktive in členom 102 PDEU ter načelom učinkovitosti.
- 22 **Vprašanje št. 4** – Ali Direktiva oziroma, če se ne uporabljata, člen 102 PDEU ter načelo učinkovitosti, nasprotujejo uporabi drugih vidikov pravil iz civilnega zakonika o zastaralnih rokih.
- 23 Predložitveno sodišče se najprej sklicuje na zgoraj navedeno sodbo Sodišča C-637/17 in sodbo z dne 13. julija 2006, Manfredi, od C-295/04 do 298/04, EU:C:2006:461, ki pa sta bili izdani v položaju, ko se Direktiva ni uporabljala in so se upošteveno dejansko stanje, nacionalna ureditev in povezana sodna praksa razlikovali od obravnavane zadeve.
- 24 V obravnavani zadevi civilni zakonik začetek subjektivnega triletnega zastaralnega roka veže na to, da je oškodovanec vedel ali bi lahko vedel za povzročitelja škode in za škodo (seznanjenost z natančnim zneskom škode ni potrebno, prav tako ni potrebno popolno poznavanje povzročitelja škode)¹¹. Poleg tega je iz zgoraj navedene nacionalne sodne prakse mogoče sklepati, da se zahteva, da mora oškodovanec vedeti za zadevno ravnanje ali, odvisno od primera, za posamezne kršitve, storjene v okviru trajajoče kršitve člena 102 PDEU, s katerimi je bil povzročen del škode.
- 25 Za razliko od člena 10 Direktive in člena 9 ZNŠHS, ki jo prenaša, pa civilni zakonik ne vsebuje naslednjih elementov:
- zahteve, da mora oškodovanec vedeti, da je zadevno ravnanje protikonkurenčno¹²,
 - povezave začetka subjektivnega zastaralnega roka s koncem protikonkurenčnega ravnanja¹³,

EU:C:2015:651, točke 40, 46, 47, 72 in 73, ali sodbo Sodišča (veliki senat) z dne 6. septembra 2017, P Intel., C-413/14, EU:C:2017:632, točke od 139 do 143.

¹¹ Glej tudi sodbo Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) z dne 28. maja 2020, številka zadeve 25 Cdo 1510/2019, CZ: NS: 2020: 25.CDO.1510.2019.1

¹² Predložitveno sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da organi, pristojni za konkurenco, pogosto ugotovijo, da je neko ravnanje nezakonito, šele po podrobni analizi vseh pomembnih dejstev.

- ustavitve ali prekinitve zastaralnega roka za čas, ko pristojni organ vodi postopek glede protikonkurenčnega ravnanja,
 - prenehanja prekinitve zastaralnega roka ne prej kot eno leto po pravnomočnosti odločbe glede kršitve.
- 26 Na tek subjektivnega zastaralnega roka v obravnavani zadevi torej ni vplivalo dejstvo, da je med 30. novembrom 2010 in 27. junijem 2017 Komisija proti toženi stranki vodila postopek zaradi morebitne (še vedno trajajoče in do tedaj nekončane) kršitve člena 102 PDEU, ki se je končala z odločbo te institucije.
- 27 Po mnenju predložitvenega sodišča dejstva, da nacionalno pravo ne določa navedenih zahtev Direktive, ni mogoče odpraviti s sprejetjem razlage v skladu s pravom Unije. Če bi torej predložitveno sodišče v obravnavani zadevi razlagalo civilni zakonik v skladu z ustrežno nacionalno sodno prakso, bi odškodninski zahtevek za obdobje od februarja 2013 do 25. junija 2017 (to je razen dveh dni kršitve), najverjetneje zastaral.
- 28 Če bi torej sodišče ugotovilo, da je ugovor zastaranja utemeljen, bi tožbeni zahtevek skoraj v celoti zavrnilo. V nasprotnem primeru bi sodišče sprožilo dolgotrajen in drag dokazni postopek v zvezi z nastankom in višino nastale škode.

¹³ Vendar po mnenju predložitvenega sodišča ni jasno, ali je treba prenehanje kršitve v smislu člena 10(2) Direktive razumeti kot zadnji trenutek „trajajoče ali neprekinjene kršitve“ (glej sodbi Sodišča z dne 24. marca 2011, Aalberts Industries in drugi/Komisija, T-385/06, EU:T:2011:114, točka 10; z dne 16. septembra 2013, Masco in drugi/Komisija, T-378/10, EU:T:2013:469, točki 119 in 120 (glede kršitve člena 101 PDEU). Končno besedilo direktive namreč ne vsebuje izrecne zahteve po „prenehanju neprekinjene ali ponavljajoče se kršitve“, ki je bila navedena v prejšnjem osnutku direktive.